

Taalintensiverende middelen in onlinereacties bij opiniestukken van mannen en vrouwen

Language intensifiers in online reactions to opinion pieces by men and women

Radboud Universiteit

Rachelle Hamelink

S4449541

Begeleider: dr. H.W.M. Giesbers

Tweede lezer: dr. J.M.A. Hornikx

Radboud Universiteit

Communicatie- en Informatiewetenschappen

Faculteit der Letteren

Bachelorscriptie

Voorwoord

Voor u ligt de scriptie ‘Taalintensiverende middelen in onlinereacties bij opiniestukken van mannen en vrouwen’. Het onderzoek is uitgevoerd als corpusonderzoek en er is gekeken naar onlinereacties op internetfora en sociale media. Deze scriptie is geschreven als afstudeeropdracht bij de opleiding Communicatie- en Informatiewetenschappen aan de Radboud Universiteit te Nijmegen. Van februari 2019 tot en met juli 2019 heb ik mij bezig gehouden met het schrijven van deze scriptie.

Samen met negen andere studenten van de bachelorkring en mijn begeleider, dr. H.W.M. Giesbers, hebben wij de onderzoeksvraag en de bijbehorende deelvragen voor het onderzoek geformuleerd. Na kwantitatief onderzoek is het gelukt om deze vragen te beantwoorden.

Bij deze wil ik graag mijn begeleider dr. H.W.M. Giesbers bedanken voor de begeleiding van het onderzoek en ook de tweede lezer dr. J.M.A. Hornikx. Ook wil ik graag mijn medestudenten uit de bachelorkring binnen hetzelfde scriptieonderwerp bedanken voor het ondersteunen van elkaar tijdens alle fasen van dit onderzoek.

Graag zou ik ook Esthé Heebing willen bedanken. Vanaf moment één binnen de bachelor CIW hebben wij samen alle vakken gevolgd en elkaar van steun en begeleiding voorzien. Als laatste zou ik graag mijn ouders bedanken voor het faciliteren en ondersteunen van mijn opleiding.

Ik wens u veel leesplezier toe.

Rachelle Hamelink

4 juli 2019

Samenvatting

In dit onderzoek is gekeken of er op vrouwelijke en mannelijke opiniemakers in onlinereacties anders wordt gereageerd. Dit is gedaan naar aanleiding van de volgende onderzoeksvraag: Wat is het verschil in onlinereacties op een standpunt van een man en een vrouw uitgedrukt in sentiment en taalintensiverende middelen? Een corpusonderzoek is uitgevoerd om deze vraag te kunnen beantwoorden. In dit onderzoek zijn driehonderd onlinereacties verzameld uit verschillende onlinebronnen, zoals Facebook.com en bnnvara.nl. Deze reacties zijn vervolgens gecodeerd op basis van sentiment (positief of negatief) en soort taalintensiveerder (woordsoort, stijlfiguren of typografie). Ook is de hoeveelheid taalintensiveerders per reactie per honderd woorden berekend. Na statistische toetsing bleken geen verschillen te bestaan in onlinereacties op mannelijke en vrouwelijke opiniemakers. Er werd niet vaker negatief of positief op vrouwen gereageerd dan op mannen en vice versa. Er werden ook niet significant meer taalintensiveerders gebruikt bij een reactie op een vrouwelijke opiniemaker dan bij een mannelijke opiniemaker en vice versa. Daarnaast werden er zowel bij negatieve als positieve reacties geen verschil gevonden tussen mannelijke en vrouwelijke opiniemakers, wat betreft het aantal gebruikte taalintensiveerders per reactie per honderd woorden. Als laatste werd er geen bepaalde soort taalintensiveerder significant meer werd gebruikt bij een mannelijke opiniemaker dan een vrouwelijke opiniemaker en vice versa. Vervolgonderzoek is noodzakelijk om de verschillende bejegening van mannen en vrouwen in onlinereacties verder uit te diepen. In dit onderzoek worden aanbevelingen gedaan voor dusdanig vervolgonderzoek.

Inleiding

In maart 2017 publiceert *de Volkskrant* een onderzoek waarin 2500 reacties onder vrouwelijke en mannelijke opiniemakers worden vergeleken op de mate van persoonlijke aanval bij zowel mannen als vrouwen. Uit dit onderzoek bleek het vermoeden dat vrouwen vaker persoonlijk worden aangevallen in onlinereacties op hun opiniestukken dan mannen juist. Bij vrouwen werd in 13% van de reacties direct op de man gespeeld, bij mannen maar in 3% van de gevallen (Linneman & Melchior, 2017). Daarnaast blijkt Nederland volgens *Facebook*-moderator Erik 'het' land van het schelden met ziektes en haatreacties (Kreling, Modderkolk & Duin, 2018). In *de Volkskrant* beschrijft hij hoe er in Nederland bij *Facebook* alleen al dagelijks rond de 8000 berichten van onder andere haat en geweld binnenkomen. Schellens (2013) sprak hier ook over in zijn afscheidsrede en noemde het 'de verruwing van het debat'. In zijn onderzoek beschrijft hij hoe op televisie, in kranten, maar vooral op internetfora het voeren van discussies steeds onmogelijker wordt door het overmatig gebruik van scheldwoorden en beledigingen. Ook in de maatschappij wordt dit opgemerkt. In september 2018 publiceert *de Volkskrant* een artikel waarin taalverruwing wordt besproken. Hier geven lezers aan zich te ergeren aan het grove taalgebruik van de krant (De Volkskrant, 2018), wat bij sommige individuen zelf leidt tot het opzeggen van hun abonnement.

De indruk wordt dus gewekt dat haatreacties steeds frequenter worden en in het bijzonder bij vrouwen de toon anders wordt gevoerd dan bij mannen in deze reacties. Bij vrouwen wordt er vaker direct op de man gespeeld. Vrouwen worden sneller neergezet als onwetend, waar bij mannen de kritiek vaker op de inhoud van het opiniestuk gebaseerd is. Ook geven veel vrouwen aan intimidatie en seksisme te ervaren (Linneman & Melchior, 2017). Om te achterhalen of vrouwen en mannen daadwerkelijk anders worden bejegend in onlinereacties op hun opiniestukken is een corpusonderzoek opgesteld. Dit verschil in behandeling van mannen en vrouwen wordt gemeten door te kijken naar taalintensiverende middelen, zowel in soort als in hoeveelheid. Daarnaast wordt ook het sentiment van de onlinereactie meegenomen in het onderzoek. Het doel van dit onderzoek is te kijken naar het gebruik van taalintensiverende middelen bij onlinereacties op opiniestukken. Hierbij wordt gekeken naar het verschil in reacties op een mannelijke of een vrouwelijke opiniemaker, uitgedrukt in sentiment en taalintensiverende middelen.

Theoretisch Kader

Taalintensiverende Middelen

Aangezien het doel van dit onderzoek is om te kijken naar het gebruik van taalintensiverende middelen bij onlinereacties op opiniestukken van mannen en vrouwen, is het allereerst belangrijk om vast te stellen wat taalintensiverende middelen zijn. Schellens (2013) & Bowers (1963) definiëren taalintensiteit als de mate waarin een evaluatieve uitspraak afwijkt van neutraal. Als aanvulling op de definitie van taalintensiteit geven Van Mulken en Schellens (2012, p. 29) een definitie van taalintensivering: ‘een element in een uiting is een intensivering wanneer het element kan worden weggelaten of vervangen met als resultaat: een grammaticaal correcte zin die in de context relevant is én een minder krachtige evaluatie tot uitdrukking brengt.’ Zij geven hierbij de voorbeelden: *Dat boek leest als een trein* als intensivering van *Dat is een goed leesbaar boek* en *een vorstelijke winst* als intensivering van *een winst van 10 miljoen euro* (Van Mulken & Schellens, 2012).

Taalintensiveringen kunnen voorkomen in verschillende vormen zoals woordsoorten, stijlfiguren, typografieën en syntactische vormen. Deze vier vormen van taalintensiverende middelen worden ook door Liebrecht (2015) zo geoperationaliseerd in haar onderzoek naar taalintensivering. De vormen van taalintensiveringen kunnen weer worden onderverdeeld in verschillende subcategorieën. Voor woordsoorten is dit bijvoorbeeld: bijvoeglijke naamwoorden, zelfstandige naamwoorden, bijwoorden, telwoorden, werkwoorden, et cetera. Eerdergenoemde woordsoorten, woordgroepen, woorden en andere vormen van taalintensiveringen zijn door Renkema (1997) gecategoriseerd en gecombineerd tot een analyseschema. Op dit schema is, naast dat van Pander Maat (2004), het schema van Van Mulken en Schellens (2012) gebaseerd. Dit schema is gebruikt door Liebrecht (2015) in haar onderzoek naar taalintensivering en dit schema wordt ook in dit onderzoek voor de operationalisatie voor het corpus gebruikt.

Schellens (2013) toonde aan dat er op internetfora gemiddeld genomen veel meer intensiveringen worden gebruikt dan in de krant en bij spoeddebatten in de Tweede Kamer. Om deze reden wordt ook de hoeveelheid intensiverders meegenomen in dit onderzoek, om te kijken of er verschil zit in onlinereacties in hoeveelheid gebruikte taalintensiverders op mannelijke en op vrouwelijke opiniemakers. Daarnaast komen volgens Schellens (2013) typografieën als uitroeptekens en herhaalde vraagtekens, zelfstandige naamwoorden als *stommelingen*, *sadisten* en *massamoordenaars* en uitroepen als *mosterd na de maaltijd* en *vreemde lui* in het bijzonder vaker voor op internet dan in kranten en bij discussies in de Tweede Kamer. Verder hebben van Mulken en Schellens (2006) met behulp van twee

verschillende analysemodellen gekeken naar een corpus van twee journalistieke genres, recensies en commentaren. Het eerdergenoemde analysemodel van Renkema (1997) gaf daarin een significant verschil. In commentaren werden meer intensiverende zelfstandige naamwoorden aangetroffen dan bij recensies. Aangezien de onlinereacties in dit onderzoek kunnen worden gezien als commentaren op een opiniestuk, mogen er eventueel veel intensiverende zelfstandige naamwoorden worden verwacht. Om deze reden wordt de soort intensieverder meegenomen in dit onderzoek, om te kijken of er verschillende soorten intensieverders online worden gebruikt in reacties op mannelijke en op vrouwelijke opiniemakers.

Martin en White (2005) stelden dat taalintensiteit niet alleen het versterken van een boodschap betreft, maar dat taalintensiteit zich ook uit in het juist afzwakken van een boodschap en dan worden deze taalintensiverende middelen ook wel verzachters genoemd. Aangezien voor dit onderzoek de definitie van Van Mulken en Schellens (2012) wordt gebruikt van taalintensivering, worden verzachters in dit onderzoek buiten beschouwing gelaten.

Onlinediscussies en Taalverruwing

Sinds de opkomst van het internet en in het bijzonder sociale media is de manier van communiceren erg veranderd en is het veel informeler geworden. Het onderwerp van dit onderzoek is onlinediscussies en het verschil daarin in reacties op mannen en vrouwen. Johnson (2007) definieert onlinediscussies als een samenwerkingsinstrument voor het faciliteren van communicatie en kennisconstructie. Sundararajan (2010) voegt hieraan toe dat een individu de inhoud van een onlinediscussie op elk moment en op elke plek kan bekijken op een computer met een internetaansluiting en dat een persoon ook aan deze discussie kan bedragen op elk moment en op elke plek. Corich, Kinshuk & Hunt (2004) beschrijven onlinediscussies ook als een vorm van *computer mediated communication*. CMC staat voor alle vormen van digitale communicatie. Liebrecht (2015) wijdt de verandering van communicatie door de opkomst van het internet aan het feit dat het voor personen mogelijk laagdrempeliger is om hun mening te uiten via internet, zonder tussenkomst van een redactie, zoals bijvoorbeeld bij de krant en op televisie. Daarnaast zorgt volgens Liebrecht (2015) ook de snelheid waarmee personen op elkaar kunnen reageren ervoor dat er op internet krachtiger wordt gesproken dan in eerdergenoemde mediavormen. Moore, Nakano, Enomoto en Suda (2012) wijten deze krachtige vorm van schrijven online onder andere toe aan de anonimiteit die het internet met zich meebrengt, ten opzichte van *offline* discussies. Mensen zijn vaker geneigd om anderen persoonlijk aan te vallen of zelfs te bedreigen via het internet, verscholen

achter hun anonimiteit, dan bij *face-to-face* contact. Ook Reijnders (2007) benadrukt vanuit de maatschappij dat de omgangsvormen op het internet veranderen door de anonimiteit die sociale media en het internet met zich meedragen. Daarnaast benadrukt ook Schellens (2013) de verandering van de toon van de taal in verschillende mediavormen en in de politiek. Hij spreekt hier over *de verruwing van het debat*. Zoals eerdergenoemd durft hij zelfs zo ver te gaan om te stellen dat onlinediscussies door de hoeveelheid scheldwoorden en bedreigingen nagenoeg onmogelijk zijn geworden.

Grovere taal neemt niet alleen toe in geschreven taal in onlinediscussies, maar ook gesproken taal. Volgens de Vloekmonitor is tussen 2003 en 2007 het aantal ‘grove’ uitingen van taal vermeerderd van 1617 naar 2148 woorden per week op Nederlandse televisiezenders (Trouw, 2007). Daarnaast wordt deze taalverruwing niet alleen gezien in kranten en op televisie, maar bijvoorbeeld ook bij politici, waarbij zou kunnen worden verwacht dat zij een voorbeeldfunctie hebben in de maatschappij. Donald Trump doet over het algemeen veelal vulgaire uitspraken en Geert Wilders noemde de minister van Integratie Ella Vogelaar nog ‘knettergek’ (Camps, 2018). Naast deze eerdergenoemde vormen van media is er een soort media die er bovendien steekt qua taalverruwing en dat is het internet. Zoals eerder besproken is dit vooral te wijten aan de anonimiteit van het internet (Reijnders, 2007; Moore et al., 2012)

Renkema (2011, p. 33) formuleert de definitie van taalverruwing als volgt: ‘Taalverruwing is een stijlverschijnsel waarin een bepaalde stand van zaken 1. door een registerbreuk – informaliserend en/of vulgariserend – met behulp van 2. een ongunstige intensivering 3. dysfemistisch wordt verwoord.’ Met registerbreuk wordt bedoeld dat er een andere stijl wordt toegepast in de situatie die normaal gewenst zou zijn. Het voorbeeld van Geert Wilders met *knettergek* is hier een goed voorbeeld van, aangezien dat woord niet verwacht wordt in de Tweede Kamer. Met informaliserend wordt bedoeld dat een uiting minder formeel wordt verwoord dan neutraal. Een voorbeeld hiervan *kwekken* in plaats van *zeggen*. Met vulgariserend wordt bedoeld dat een uiting smakelozier wordt verwoord dan neutraal, dit zijn vaak scheldwoorden of schuttingtaal. Een voorbeeld hiervan is *kutmarokkaan* als benaming voor een overlast veroorzakende Marokkaanse jongere. Met dysfemie wordt een negatieve overdrijving bedoeld. Een voorbeeld hiervan is *een blunder* in plaats van *een fout* (Renkema, 2011). Hij benadrukt het belang van het aanwezig zijn van alle drie aspecten, een of twee van de drie aspecten zijn volgens Renkema (2011) niet voldoende om een stijlverschijnsel als taalverruwing te categoriseren.

Het belang van taalverruwing voor dit onderzoek is te vinden in de hoeveelheid haatreacties die worden gevonden op het internet en in het bijzonder onder opiniestukken van

vrouwen in onlinereacties. Uit bovenstaande theorie valt voorzichtig te concluderen dat over de jaren heen de toon in zowel *online* als *offline* media grover is geworden en is veranderd. Met dit onderzoek zal worden gekeken of er binnen deze verruwing zich ook een verschil afspeelt in het bejegenen van mannen en vrouwen, of er met meer negatieve intensiveringen wordt gereageerd op vrouwen dan op mannen en vice versa. Aangezien internet bij uitstek het medium is om te kijken naar taalintensiveringen, aangezien deze via dit medium het meest frequent voorkomen, spitst dit onderzoek zich toe op onlinereacties via onlinefora en sociale media.

Sentiment

Hierboven zijn negatieve uitingen en taalverruwing al uitvoerig besproken. Het sentiment van de reacties wordt om deze reden ook meegenomen in het onderzoek, om te kijken of er een verschil is in sentiment, negatief of positief, bij het reageren op mannelijke en vrouwelijke opiniemakers. Feldman (1966) heeft aangetoond dat negatieve uitingen als krachtiger worden bevonden dan hun positieve tegenhangers. Een voorbeeld hiervan is dat een *slechte* film negatiever wordt ontvangen dan een *goede* film positief wordt ontvangen. *Slecht* scoort hier negatiever dan dat *goed* positief scoort. Zowel *slecht* als *goed* zijn geen geïntensiverde uitingen. Liebrecht, Hustinx en van Mulken (2012) hebben onderzoek gedaan naar de kracht van geïntensiverde uitingen. Hierbij werd echter geen verschil gevonden. Een geïntensiveerd woord als *bagger* (i.p.v. *slecht*) wordt niet negatiever geëvalueerd dan dat *geweldig* (i.p.v. *goed*) positief wordt geëvalueerd. Burgoon en Miller (1971) toonden aan dat respondenten die het eens waren met een uiting meer taalintensiveerders gebruikten in hun reactie op de zaak dan respondenten die het oneens waren met een uiting. Er werden dus meer taalintensiveerders gevonden in reacties die positief stonden tegenover de uiting dan bij reacties die negatief stonden tegenover de uiting. Gebaseerd op deze informatie wordt de combinatie sentiment en de hoeveelheid taalintensiveerders meegenomen in dit onderzoek. Er wordt gekeken of er meer taalintensiveerders worden gebruikt bij negatieve reacties dan bij positieve reacties en vice versa. Carmichael en Cronkhite (1965) onderzochten de combinatie van taalintensiteit en de schrijver van de uiting en het onderwerp van de uiting. Hun resultaten spraken die van Burgoon en Miller (1971) tegen. Er werd gevonden dat schrijvers van uitingen die negatief staan over een bepaalde zaak, dat wil zeggen dat zij het niet eens zijn met hetgeen waarop wordt gereageerd, hoger scoren op taalintensiteit. Dit betekent dat zij meer intensiveerders gebruiken dan schrijvers van reacties die het oneens zijn met hetgeen waarop wordt gereageerd. Voor dit onderzoek is het interessant om te kijken naar het aantal intensiveerders in combinatie met de variabele sentiment, om eventueel uitsluitsel te kunnen

geven of er bij een positief, dan wel negatief, sentiment meer of minder taalintensiveerders worden gevonden. Interessant is echter dat de onderzoeken van Feldman (1966), Carmichael en Cronkhite (1965) en Burgoon en Miller (1971) zich allen afspelen voor het gebruik van het internet. Met dit onderzoek kan worden gekeken of ook de samenhang tussen polariteit en taalintensiverende middelen is veranderd door het gebruik van het internet en sociale media en de taalverandering die deze communicatiemiddelen met zich hebben gebracht.

Verschillen in bejegening van mannen en vrouwen

Volgens onderzoek door Citron (2009) zijn sociale media en blogs een broedplaats voor anonieme online groepen die vrouwen, anderskleurigen en andere minderheden aanvallen. Ook bleek uit dit onderzoek dat vrouwen vaker last hebben van verbaal geweld op online media. Verder is er, voor zover bekend, weinig tot geen onderzoek gedaan in de wetenschap naar het verschil in bejegening van mannen en vrouwen, bij reacties op hun opiniestukken. Echter zijn er in de maatschappij wel meerdere voorbeelden hiervan te vinden. Bijvoorbeeld in 2017 werd online op de website van *Joop* een brief gepubliceerd, getekend door meer dan 130 vrouwelijke opiniemakers en andere vrouwen werkzaam in de media in Nederland (Joop, 2017). Zij tekenden deze brief als opstand tegen meerdere incidenten van vrouwenvernedering en seksisme op de website *GeenStijl.nl*. In deze brief wordt ook het onderzoek van *de Volkskrant* (2017) aangehaald dat eerder is beschreven over de bejegening van vrouwelijke opiniemakers online. Zij benadrukken in deze brief nogmaals dat de omgangsvormen op het internet inderdaad anders zijn dan in de krant of op de televisie, maar dat zij, vrouwen, in het bijzonder seksisme en vrouwenvernederende opmerkingen zien op hun uitingen. In het bijzonder opiniemakers worden ook aangehaald in de brief en daar wordt aangegeven dat zij bij negatieve reacties op hun uitingen anders worden behandeld dan hun mannelijke collega's. (Joop, 2017) Dit wekt de verwachting dat er op vrouwelijke opiniemakers, bij reacties met een negatief sentiment, met meer (negatieve) intensiveringen wordt gereageerd.

Centrale Vraagstelling

Weinig tot geen onderzoek is nog verricht naar de verschillen bij het reageren online op mannen en vrouwen bij hun opiniestukken en de rol van taalintensiveerders in dit geheel. Er is wel aangetoond dat vrouwen online vaker met verbaal geweld te maken krijgen (Citron, 2009). Ook worden er op online fora meer intensiveringen gebruikt dan in traditionele media, de vraag rijst of er dan ook andere soorten intensiveringen worden gebruikt bij mannen en bij vrouwen. Als laatste is er nog onduidelijkheid over de samenhang van het aantal gebruikte intensiveringen en het sentiment van de reactie, Burgoon en Miller (1971) toonden aan dat

personen die het eens zijn met een bepaalde zaak vaak meer taalintensiverders gebruiken, in tegenstelling tot Carmichael en Cronkhite (1965), zij toonden aan dat juist personen die het oneens zijn met een bepaalde zaak meer taalintensiverders gebruiken in hun reacties.

Op basis van deze beschreven theorie is de volgende onderzoeksvraag opgesteld: Wat is het verschil in onlinereacties op een standpunt van een man en een vrouw uitgedrukt in sentiment en taalintensiverende middelen?

Deze onderzoeksvraag wordt onderzocht door beantwoording van de volgende deelvragen:

1. In hoeverre verschilt het sentiment van reacties bij mannelijke opiniemakers en vrouwelijke opiniemakers?
2. Bestaat er een verschil in de hoeveelheid gebruikte taalintensiverende middelen bij mannen en bij vrouwen?
3. Bestaat er een verschil in de hoeveelheid gebruikte taalintensiverende middelen bij reacties met verschillend sentiment?
4. Bestaat er een verschil tussen de soort gebruikte taal intensiverende middelen bij mannen en vrouwen?

Methode

Materiaal

Als corpus zijn reacties op opiniestukken over verschillende maatschappelijke thema's verzameld. Per thema zijn reacties op twee opiniestukken bestudeerd, een stuk geschreven door een mannelijke auteur en een stuk geschreven door een vrouwelijke auteur. Bij het corpus zijn tien codeurs betrokken die elk dertig reacties hebben verzameld en gecodeerd. Elke codeur heeft vijf thema's verzameld met drie daarbij horende reacties op een stuk van een mannelijke auteur en drie daarbij horende reacties op een stuk van een vrouwelijke auteur overeen van deze vijf thema's. Opiniestukken zijn evaluatieve teksten, de evaluatieve betekenis duidt op de opinie van de auteur over het besproken maatschappelijke thema. De drie verzamelde reacties per thema bestonden alle uit minimaal 40 woorden en hierin werd een reactie gegeven op de schrijver, het behandelde onderwerp in het stuk of een combinatie van deze twee dingen. Reacties die een reactie gaven op een andere reactie onder het opiniestuk zijn niet meegenomen in het onderzoek. Alle reacties zijn verzameld van verschillende internetfora zoals Facebook.com, nu.nl, bnnvara.nl. De bovenste drie reacties van meer dan 40 woorden per opiniestuk zijn gebruikt voor het onderzoek om selectief kiezen van reacties te voorkomen. Alle opiniestukken zijn gepubliceerd in de jaren 2015 tot en met 2019.

Het selectieproces van de opiniestukken was niet geheel random, maar er is gekozen op basis van beschikbaarheid van de thema's en de aanwezigheid binnen het thema van een opinieschrijver van beide geslachten en de aanwezigheid van voldoende reacties bestaande uit het minimaal aantal woorden van 40. Mits deze eigenschappen aanwezig waren, had elk thema en elk opiniestuk een even grote kans te worden opgenomen in het onderzoek, rekening houdend met het geslacht van de auteur. Binnen dit selectieproces is er ook nog gekeken naar de bekendheid van de opinieschrijver of opinieschrijfster, aangezien ervan uit wordt gegaan dat bij bekende Nederlanders er al eerder een vooroordeel kan bestaan over die persoon. Om deze reden zijn bekende Nederlanders buiten beschouwing gelaten voor dit onderzoek. Bekendheid wordt bedoeld als de inschatting hoeveel Nederlanders de auteur van het opiniestuk op voorhand zouden kennen. Deze eventuele vooroordelen hadden van invloed kunnen zijn op de manier waarop personen reageren op het opiniestuk wat van invloed kan zijn op de resultaten van het onderzoek. Om deze reden werden deze bekende personen buiten beschouwing gelaten. Binnen het thema is er ook gekeken naar de vergelijkbaarheid van de twee auteurs betreffende beroep en opleidingsniveau. Een voorbeeld hiervan is: stel dat de mannelijke auteur binnen het thema 'de Luizenmoeder' een hoogleraar is, dan werd er

gezocht naar een vrouwelijke auteur binnen hetzelfde thema die ook werkzaam is binnen de academische branche. Het eerdergenoemde corpus van reacties op opiniestukken is geanalyseerd op taalintensiverende middelen.

Voor dit onderzoek zijn extensiverende taalfiguren achterwege gelaten en ligt de focus primair op taal intensiverende middelen. De focus binnen dit onderzoek is dus gelegd op de elementen van taal die kracht bijzetten aan het oordeel van de schrijver of schrijfster van de reactie op het opiniestuk. Een voorbeeld van positieve taalintensivering binnen een oordeel is in plaats van te zeggen ‘ik krijg een ongemakkelijk gevoel van een hoop scènes’ te zeggen: ‘ik krijg een heel ongemakkelijk gevoel van een hoop scènes’. De taalintensivering kan gedetecteerd worden door het bijwoord *heel* uit de zin te halen en als dit gedaan wordt dan zwakt ook de kracht van het oordeel af zonder het oordeel te veranderen; het blijft namelijk positief. Dit laat zien dat het bijwoord *heel* hier functioneert als taal intensiverend middel.

Procedure

Zoals eerder beschreven is het verzamelde corpus gecodeerd door tien codeurs, allen studenten binnen de opleiding communicatie- en informatiewetenschappen aan de Radboud Universiteit. Per codeur zijn er dertig reacties gecodeerd, waarna dezelfde reacties gecodeerd zijn door een tweede codeur, omwille van de betrouwbaarheid van het onderzoek en de intercodeurbetrouwbaarheid. Voor het coderen van het eigenlijke corpus heeft er een trainingssessie plaatsgevonden waarbij alle tien codeurs aanwezig waren en deze hebben geoefend met vier onlinereacties die zich niet in het corpus bevonden. Hier is eerst zelfstandig in drie stappen gecodeerd, daarna de individuele codering besproken in duo's en een groep van drie en daarna de overeenstemmingen binnen de duo's en groepen besproken met alle tien de codeurs. Het trainen van de codeurs heeft bijgedragen aan de betrouwbaarheid van de codering van het corpus en in deze trainingssessie is ook het uiteindelijke algemeen gebruikte codeboek bepaald. Aan de hand van dit codeboek is het corpus door de tien codeurs gecodeerd en gecategoriseerd.

Als eerste stap is het sentiment van de onlinereacties door beide codeurs gecodeerd, dat wil zeggen of de reactie negatief of positief is ten opzichte van het behandelde onderwerp dan wel ten opzichte van de schrijver/schrijfster of een combinatie van beiden. In eerste instantie is dit gecodeerd op een schaal van 1 tot 10, waarbij 1 = extreem negatief en 10 = extreem positief. De intercodeurbetrouwbaarheid van de variabele ‘Sentiment’ was slecht, $\kappa(300) = .200, p < 0.01$. Aangezien deze Cohen's Kappa score dusdanig slecht was voor de betrouwbaarheid voor het onderzoek en hier geen statistische toetsing op kon worden

gebaseerd, is ervoor gekozen om de variabele ‘Sentiment’ om te schrijven naar de variabele ‘SentimentNieuw’. Door het omschrijven werd de variabele ‘SentimentNieuw’ een binaire variabele van 1 = negatief en 2 = positief. De ‘oude’ sentiment scores van 1-5 zijn omgeschreven naar de ‘nieuwe’ code 1 en de scores van 6-10 naar de ‘nieuwe’ code 2.

De intercodeurbetrouwbaarheid van de omgeschreven variabele ‘SentimentNieuw’ was matig, $\kappa = .561$, $p < 0.01$. Echter was deze voldoende verbeterd ten opzichte van de ‘oude’ variabele ‘Sentiment’ en konden met de variabele ‘SentimentNieuw’ de statistische toetsingen worden uitgevoerd. Na deze ronde heeft er tussen beide codeurs overleg plaatsgevonden om tot overeenstemming te komen en zo de betrouwbaarheid van het onderzoek te verbeteren.

Voor de operationalisatie van het coderen van het corpus is gebruik gemaakt van de manier van categoriseren van Liebrecht (2015). Liebrecht deelt de manieren om te intensiveren op in vier groepen: intensiverende woordsoorten, stijlfiguren, syntactische intensiveringen en typografie. Intensiverende woordsoorten kunnen zowel voorvoegsels, verschillende soorten bijwoorden, telwoorden, zelfstandige naamwoorden en werkwoorden zijn. Aangezien het corpus uit 300 reacties bestaat is ervoor gekozen op de operationalisatie van Liebrecht (2015) te vereenvoudigen, er zou dan namelijk te weinig data per subcategorie ontstaan. Daarnaast beschrijft Liebrecht (2015) ook dat er overlappingen tussen syntactische intensiveringen en stijlfiguren overig waren en daarom is ervoor gekozen deze categorieën samen te voegen. Als laatste reden voor deze samenvoeging beschrijven Van Mulken en Schellens (2012) dat de intercodeursbetrouwbaarheid toeneemt bij het aanwezig zijn van minder subcategorieën, om al deze redenen is ervoor gekozen om het codeboek van Liebrecht (2015) voor deze studie te vereenvoudigen.

Voor de taalintensiveerdercategorie woordsoorten is gekozen voor de subcategorieën: zelfstandige naamwoorden (*voorbeeld: ‘geweldig’*), werkwoorden (*voorbeeld: ‘roepen’ i.p.v. ‘zeggen’*), bijvoeglijke naamwoorden (*voorbeeld: ‘fantastische’*), bijwoorden (*voorbeeld: altijd*), affixen (*voorbeeld: ‘super’ in ‘superleuk’*) en overige woordsoorten. Bij de taalintensiveerdercategorie stijlfiguren is gekozen voor ironie (*voorbeeld: wat een ‘goed’ idee, waar bedoeld wordt dat een slecht idee is*) en overige stijlfiguren (*bijvoorbeeld beeldspraak*). Hiervoor is gekozen omdat, in het onderzoek van Liebrecht (2015), ironie wel als duidelijke subcategorie opviel in de categorie stijlfiguren. Er is voor dit onderzoek gekozen om de operationalisatie van intensiveringen op syntactisch niveau niet als zodanig te coderen maar in de categorie stijlfiguren overig te plaatsen. Als laatste is er voor de taalintensiveerdercategorie typografie gekozen om alle typografische taalintensiveerders

onder dezelfde categorie typografie te coderen. (voorbeelden zijn: uitroeptekens, '???' , '!!!', en hoofdletters zoals: SLECHT!)

Tabel 1. Voorbeelden van categorieën en subcategorieën uit het corpus van dit onderzoek.

<i>Zelfstandige Naamwoorden</i>	<i>Nimbygemopper, bevolkingsexplosie, geschamper</i>
<i>Werkwoorden</i>	<i>Flaneren, schreeuwen, roepen</i>
<i>Adverbialen (Bijwoorden en Bijvoeglijke Naamwoorden)</i>	<i>Nietszeggende, kwaliteisloze, zouteloze, opgeverfde, asociaal, oninteressant</i>
<i>Affixen</i>	<i>Overwaardering, jankcolumn</i>
<i>Woordsoorten Overig</i>	<i>Ach, Oh Oh, Beetje jammer</i>
<i>Stijlfiguren Ironie</i>	<i>De “echte” Amsterdammer, “goedmaken”, Is dat nu het kroonbestaan op aarde?</i>
<i>Stijlfiguren Overig</i>	<i>Vloeken in de kerk, the rebel for life, de luizen zich nog zouden schamen</i>
<i>Typografie</i>	<i>!!!!, ?????,</i>

Na de variabele ‘Sentiment’ gecodeerd te hebben, hebben beide codeurs zelfstandig bepaald welke woorden of woordgroepen in de reacties kunnen worden gezien als taal intensiverders. Daarna heeft er weer overleg plaatsgevonden om tot overeenstemming te komen binnen de twee codeurs. Als laatst hebben beide codeurs de eerdergenoemde woorden of woordgroepen gecategoriseerd binnen de drie categorieën intensiverders en de daarbij horende subcategorieën. Ook hierna heeft er weer overleg plaatsgevonden tussen de codeurs om tot overeenstemming te komen voor het eindoordeel over de categorie en subcategorie van de intensiverders. Het bepalen van de tweede codeur is gedaan op volgorde van alfabet van de namen van de codeurs en daar is een roulatie uit ontstaan, zodat elke 30 reacties door twee codeurs worden gecodeerd. De intercodeurbetrouwbaarheid van de variabele ‘Zelfstandig naamwoord’ was matig, $\kappa = .697, p < 0.01$. De intercodeurbetrouwbaarheid van de variabele ‘Werkwoord’ was matig, $\kappa = .695, p < 0.01$. De intercodeurbetrouwbaarheid van de variabele ‘Adverbialen’ was acceptabel, $\kappa = .714, p < 0.01$. De intercodeurbetrouwbaarheid van de variabele ‘Affixen’ was matig, $\kappa = .618, p < 0.01$. De intercodeurbetrouwbaarheid van de variabele ‘Woordsoorten Overig’ was acceptabel, $\kappa = .723, p < 0.01$. De intercodeurbetrouwbaarheid van de variabele ‘Stijlfiguren Ironie’ was acceptabel, $\kappa = .714, p$

< 0.01. De intercodeurbetrouwbaarheid van de variabele ‘Stijlfiguren Overig’ was matig, $\kappa = .694$, $p < 0.01$. De intercodeurbetrouwbaarheid van de variabele ‘Typografie’ was acceptabel, $\kappa = .794$, $p < 0.01$.

Naast de eerdergenoemde categorieën zijn er omwille van de statistische toetsing nog twee variabelen toegevoegd. De variabele Totaal Intensiveerders bestaat uit het totale aantal gecodeerde taalintensiveerders per reactie. Vanuit deze variabele is de variabele Ratio ontstaan. Deze Ratio variabele geeft het aantal taalintensiveerders weer per 100 woorden in een reactie. Deze omschrijving was nodig om de t -toetsen te kunnen uitvoeren om de onderzoeksvraag te beantwoorden en om de vergelijkbaarheid van de reacties te vergroten aangezien deze niet allemaal even groot worden qua aantal woorden.

Statistische Toetsing

Voor de toetsingen met de nominale variabelen is er gebruik gemaakt van Chi-kwadraattoetsen om te zoeken naar verbanden binnen het corpus. Voor de toetsingen met de ratio variabele is er gebruik gemaakt van t -toetsen om te zoeken naar verbanden binnen het corpus.

Resultaten

Om te onderzoeken of vrouwelijke en mannelijke opiniemakers anders worden bejegend in onlinereacties zijn een aantal *t*-toetsen en Chi-kwadraattesten uitgevoerd.

Sentiment en Geslacht

Om de eerste deelvraag te beantwoorden is er gekeken of er een verband bestaat tussen het sentiment van de reactie, positief of negatief, en het geslacht van de opiniemaker, man of vrouw. Uit de Chi-kwadraattoets tussen Sentiment van de reactie (positief of negatief) en Geslacht van de opiniemaker (man of vrouw) bleek geen verband te bestaan ($\chi^2(1) = 1.06, p = .304$). Tabel 2 geeft deze informatie weer. Er werd dus niet vaker negatief of positief op vrouwen gereageerd dan op mannen en vice versa. Het is echter wel opvallend dat 72% van het totale aantal reacties een negatief sentiment had.

Tabel 2. *Sentiment van de reactie (positief of negatief) tegenover Geslacht (man of vrouw) van de opiniemaker*

	Vrouw	Man	Totaal
Negatief	112a (74.7%)	104a (69.3%)	216 (72.0%)
Positief	38a (25.4%)	46a (30.7%)	84 (28.0%)
Totaal	150 (100%)	150 (100%)	300 (100%)

a. 0 cellen hebben een verwachte waarde van minder dan 5. De minimale verwachte waarde is 42.00.

Taalintensiveerders en Geslacht

Om de tweede deelvraag te beantwoorden is er gekeken of er een verschil bestaat tussen vrouwelijke en mannelijke opiniemakers wat betreft het de hoeveelheid gebruikte taalintensiveerders. Hiervoor is er een ratio variabele gemaakt van het aantal taalintensivering per reactie, daarbij is het aantal taalintensivering per reactie per honderd woorden berekend. Er werd dus berekend hoeveel woorden geïntensiveerd waren per honderd woorden in een reactie op een opiniemaker. Bij een vrouw werden er 9.66 geïntensiveerde woorden in een reactie per honderd woorden gevonden, bij een reactie op een man was dit 8.93 per honderd woorden. Tabel 3 geeft deze informatie weer. Uit een *t*-toets van Geslacht van de opiniemaker (man of vrouw) op Aantal geïntensiveerde woorden per reactie per 100 woorden bleek er geen significant verschil te zijn tussen mannelijke en vrouwelijke

opiniemakers wat betreft het aantal gebruikte taalintensiverders per reactie per 100 woorden ($t(298) = 1.06, p = .291$). Er werden dus niet meer taalintensiverders gebruikt bij een reactie op een vrouwelijke opiniemaker dan bij een mannelijke opiniemaker en vice versa.

Tabel 3. *Independent samples t-test voor Geslacht tegenover Aantal geïntensiverde woorden per reactie per honderd woorden*

	Geslacht	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>N</i>
Ratio	Vrouw	9.66	6.23	150
	Man	8.93	5.62	150

Taalintensiverders en Sentiment

Om de derde deelvraag te beantwoorden is er gekeken of er bij reacties met verschillend sentiment, positief of negatief, wel een significant verband bestond tussen mannelijke en vrouwelijke opiniemakers. Hiervoor is een Independent samples *t*-test uitgevoerd. Hierbij is de data gesplitst op de variabele sentiment, positief en negatief. Tabel 4 geeft deze waarden weer. Uit de *t*-toets van Sentiment van de reactie (negatief) op Aantal geïntensiverde woorden per reactie per honderd woorden bleek er, bij negatieve reacties, geen significant verschil te zijn tussen mannelijke en vrouwelijke opiniemakers en het aantal gebruikte taalintensiverders per honderd woorden in reacties op het opiniestuk ($t(214) = 1.23, p = .220$). Er werd dus, bij negatieve reacties, niet met meer taalintensiverders gereageerd op een mannelijke opiniemaker dan bij een vrouwelijke opiniemaker en vice versa. Bij negatieve reacties op een vrouwelijke opiniemakers werden er gemiddeld 10.06 geïntensiverde woorden per honderd woorden gebruikt. Bij reacties op mannelijke opiniemakers was dit gemiddeld 9.07 geïntensiverde woorden per honderd woorden. Ook bij positieve reacties bleek er geen significant verschil te bestaan tussen mannelijke en vrouwelijke opiniemakers wat betreft het aantal geïntensiverde woorden per reactie per honderd woorden ($t(82) = .123, p = .902$). Bij positieve reacties op een vrouwelijke opiniemakers werden er gemiddeld 8.46 geïntensiverde woorden per honderd woorden gebruikt. Bij reacties op mannelijke opiniemakers was dit gemiddeld 8.62 geïntensiverde woorden per honderd woorden. Dit aantal was dus nagenoeg gelijk. In conclusie werd er, bij positieve reacties, dus ook niet met meer taalintensiverders gereageerd op een mannelijke opiniemaker dan bij een vrouwelijke opiniemaker en vice versa.

Tabel 4. *Sentiment van de reactie (positief of negatief) tegenover Aantal geïntensiveerde woorden per reactie per honderd woorden (ratio)*

			<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>N</i>
Negatief	Ratio	Vrouw	10.06	6.49	112
		Man	9.07	5.24	104
Positief	Ratio	Vrouw	8.46	5.26	38
		Man	8.62	6.45	46

Soorten Intensiveerders en Geslacht

Om de vierde deelvraag beantwoorden is er gekeken of er een verschil bestaat in het gebruik van soorten taalintensiveerders bij mannelijke en vrouwelijke opiniemakers. Hiervoor is een Chi-kwadraattoets uitgevoerd. Uit de Chi-kwadraattoets tussen Type Intensiveerder en Geslacht van de opiniemaker bleek geen verband te bestaan ($\chi^2(7) = 2.83, p = .900$). Tabel 5 geeft deze informatie weer. Dit betekent dat er geen bepaalde soort taalintensiveerder significant meer werd gebruikt bij een mannelijke opiniemaker dan een vrouwelijke opiniemaker en vice versa. Echter viel wel op dat de categorie adverbialen het meest voorkwam, daarna stijlfiguren overig en daarna zelfstandige naamwoorden, dit was echter geen significant verschil.

Tabel 5. *Soort intensiveerders per geslacht van de opiniemaker*

	Vrouw	Man	Totaal
Zelfstandig naamwoorden	163a (14.3%)	167a (14.3%)	330 (14.3%)
Werkwoorden	111a (9.8%)	99a (8.5%)	210 (9.1%)
Adverbialen	352a (30.9%)	376a (32.2%)	728 (31.6%)
Affixen	11a (1.0%)	13a (1.1%)	24 (1.0%)
Woordsoort overig	71a (6.2%)	85a (7.3%)	156 (6.8%)
Ironie	45a (4.0%)	43a (3.7%)	88 (3.8%)
Stijlfiguren overig	255a (22.4%)	248a (21.3%)	503 (21.9%)
Typografie	130a (11.4%)	133a (11.4%)	263 (11.4%)
Totaal	1138 (100%)	1164 (100%)	2302 (100%)

- a. 0 cellen hebben een verwachte waarde van minder dan 5. De minimale verwachte waarde is 11.86.

Conclusie

De onderzoeksvraag van dit onderzoek luidde als volgt: Wat is het verschil in onlinereacties op een standpunt van een man en een vrouw uitgedrukt in sentiment en taalintensiverende middelen? Deze onderzoeksvraag is getracht te beantwoorden door middel van een corpusonderzoek en met behulp van vier deelvragen.

Bij de eerste deelvraag is er gekeken naar een mogelijk verschil in sentiment van de reacties tussen onlinereacties op vrouwelijke en mannelijke opiniemakers. Er bleek geen significant verband te bestaan, er werd dus niet vaker negatief of positief op vrouwen gereageerd dan op mannen en vice versa. Echter waren wel opvallend veel reacties negatief, namelijk 216 van de 300 (72%).

Bij de tweede deelvraag is er gekeken naar de hoeveelheid taalintensiverende middelen en of hier een verschil in bestond bij mannelijke en vrouwelijke opiniemakers. Bij een vrouw werden er 9.66 geïntensiverende woorden in een reactie per honderd woorden gevonden, bij een reactie op een man was dit 8.93 per honderd woorden. Dit verschil bleek echter niet significant, er werden dus niet significant meer taalintensiverders gebruikt bij een reactie op een vrouwelijke opiniemaker dan bij een mannelijke opiniemaker en vice versa.

Bij de derde deelvraag is er gekeken of er binnen de twee waarden van sentiment, positief en negatief, een verschil bestond tussen mannelijke en vrouwelijke opiniemakers, wat betreft het aantal gebruikte taalintensiverders per honderd woorden per reactie. Bij negatieve reacties op een vrouwelijke opiniemakers werden er gemiddeld 10.06 geïntensiverende woorden per honderd woorden gebruikt. Bij reacties op mannelijke opiniemakers was dit gemiddeld 9.07 geïntensiverende woorden per honderd woorden. Dit was echter geen significant verschil. Bij positieve reacties op een vrouwelijke opiniemakers werden er gemiddeld 8.46 geïntensiverende woorden per honderd woorden gebruikt. Bij reacties op mannelijke opiniemakers was dit gemiddeld 8.62 geïntensiverende woorden per honderd woorden. Ook dit aantal was geen significant verschil, het was nagenoeg gelijk. Zowel bij negatieve als positieve reacties werd er geen verschil gevonden tussen mannelijke en vrouwelijke opiniemakers, wat betreft het aantal gebruikte taalintensiverders per reactie per honderd woorden.

Bij de vierde deelvraag is er gekeken naar het verschil in type gebruikte intensiverders bij mannelijke en vrouwelijke opiniemakers. Er werd geen significant verband gevonden, wat betekent dat er geen bepaalde soort taalintensiverder significant meer werd gebruikt bij een mannelijke opiniemaker dan een vrouwelijke opiniemaker en vice versa.

Opvallend was dat de categorie adverbialen het meest voorkwam, daarna stijlfiguren overig en daarna zelfstandige naamwoorden, dit was echter geen significant verschil.

Ter beantwoording van de onderzoeksvraag: Wat is het verschil in onlinereacties op een standpunt van een man en een vrouw uitgedrukt in sentiment en taalintensiverende middelen? mag er dus uit het bestudeerde corpus worden geconcludeerd dat er geen verschil is in onlinereacties op een standpunt van een man en een vrouw, als dit is uitgedrukt in sentiment en taalintensiverende middelen.

Discussie

In deze studie zijn interessante resultaten gevonden. In samenvatting kan er worden gezegd dat volgens de resultaten van dit onderzoek vrouwen en mannen niet anders bejegend worden in onlinereacties op hun opiniestukken. Er werden geen significante verschillen gevonden in onlinereacties op mannen en vrouwen op het gebied van aantal intensiverende middelen, sentiment en soort taalintensiverende middelen. Verschillende redenen kunnen worden genoemd waarom de resultaten in dit onderzoek verschillende van vooronderzoek dat is behandeld in de theorie. Schellens (2013) toonde aan dat typografieën, zelfstandige naamwoorden en uitroepen in het bijzonder vaker voor op internet dan in de krant en bij spoeddebatten in de Tweede Kamer. In dit onderzoek werd er geen significant verschil gevonden met soorten intensiverders die vaker voorkwamen dan andere soorten. Echter viel het wel op dat adverbialen het meest voorkwamen en daarna stijlfiguren overig en zelfstandige naamwoorden als laatst. Dit spreekt het onderzoek van Van Mulken en Schellens (2006) tegen, waarin werd gevonden dat bij commentaren juist veel intensiverende zelfstandige naamwoorden konden worden verwacht. Dit zou kunnen komen door taalverandering, aangezien Van Mulken en Schellens (2006) kranten hebben onderzocht en dit onderzoek gericht is op onlinereacties op internetfora. Het verschil tussen dit onderzoek en het onderzoek van Schellens (2013) zou ook kunnen worden verklaard, doordat er in dit onderzoek gekeken is naar reacties op opiniemakers en Schellens (2013) heeft gekeken naar de opiniestukken zelf die werden gepubliceerd. Hoogstwaarschijnlijk gebruiken mensen dus andere taal als ze ergens op reageren dan als ze zelf hun eigen standpunt formuleren.

Daarnaast spreken de resultaten van dit onderzoek ook de resultaten van Burgoon en Miller (1971) tegen, waarbij werd gevonden dat schrijvers van een reactie die het eens waren met de zaak waarop werd gereageerd meer taalintensiverders gebruiken dan schrijvers van een reactie die het oneens zijn met een zaak. Al eerder werd beschreven dat het onderzoek van Burgoon en Miller (1971) het onderzoek van Carmichael en Cronkhite (1965) tegensprak.

Bij dat laatste onderzoek werd namelijk gevonden dat schrijvers van uitingen die negatief staan over een bepaalde zaak juist meer taalintensiveringen gebruiken in hun uitingen. Dit onderzoek heeft in deze discrepantie niet van uitsluitel kunnen voorzien, aangezien er geen verband werd gevonden tussen het sentiment van de reactie en het aantal geïntensiveerde woorden per reactie per 100 woorden. Zoals beschreven in het theoretisch kader komt dit hoogstwaarschijnlijk door het verschil van onderzochte media. In de tijd van de onderzoeken van Burgoon en Miller (1971) en Carmichael en Cronkhite (1965) bestonden er nog geen internetfora en bestond er nog een groter verschil tussen geschreven taal en gesproken taal. Dit zou ook kunnen verklaren dat er geen significant verschil is gevonden in het onderzoek, aangezien de taal ernstig is veranderd door de komst van het internet. Dit werd ook bevestigd door Reijnders (2007), De Bruijne (2018) en Schellens (2013).

Vervolgens werd in het onderzoek van Citron (2009) gevonden dat vrouwen, anderskleurigen en andere minderheden veel vaker werden aangevallen via sociale media en online blogs. Uit dit onderzoek bleek ook dat vrouwen vaker last hebben van verbaal geweld, dan blanke, heteroseksuele mannen. Het uitblijven van dezelfde resultaten in dit onderzoek kan worden gewijd aan het feit dat er geen rekening is gehouden bij de selectie van de auteurs met de achtergrond van de auteur. Aangezien mannelijke minderheden in het onderzoek van Citron (2009) met evenveel aanvallen te maken kregen als vrouwen, zou het in theorie zo kunnen zijn dat in dit onderzoek alleen mannen uit een etnische minderheid zijn meegenomen en zouden om die reden duidelijke resultaten zijn uitgebleven. In vervolgonderzoek zou eventueel de achtergrond van de auteur van het opiniestuk kunnen worden meegenomen om discrepanties te voorkomen.

Als laatste bleek uit onderzoek van *de Volkskrant* bleek dat vrouwen met andere grove taal worden bejegend dan mannen en dat er bij vrouwen ook vaker op de persoon wordt ingegaan dan bij mannen (Linneman & Melchior, 2017). Er werd op vrouwen ook vaker negatief gereageerd dan op mannen. Vanuit de resultaten kan worden gesteld dat er geen verschil is in onlinereacties op opiniestukken van mannen en vrouwen als we dit verschil uitdrukken in sentiment en taalintensiverende middelen. Er werd niet op vrouwen negatiever gereageerd dan op mannen. Dit onderzoek spreekt in feite dus het onderzoek uit *de Volkskrant* tegen. Na verder onderzoek werden er ook geen verschillen gevonden bij negatieve reacties met betrekking tot het aantal geïntensiveerde woorden per reactie per 100 woorden. Dit zou kunnen komen door het achterwege laten van opiniemakers die bekend zijn bij het Nederlandse publiek. Bij deze opiniemakers spelen hoogstwaarschijnlijk al meer vooroordelen over hen als persoon voor het reageren op het opiniestuk. Aangezien bij het

onderzoek van *De Volkskrant* wel bekende columnisten zijn meegenomen, zou dit het verschil kunnen verklaren.

Aan de onderzoeksopzet van dit onderzoek zijn verschillende beperkingen te nemen. Allereerst bestond het huidige corpus voor het merendeel uit negatieve reacties, namelijk 72%. Echter is het standpunt van het opiniestuk van de auteur niet meegenomen in deze beoordeling en is de reactie als op zich staande reactie beoordeeld. Het louter meenemen van positieve reacties of negatieve reacties had wellicht een ander beeld geschetst. Daarnaast blijkt uit het coderen van het corpus dat een reactie nooit volledig positief of negatief kan worden beoordeeld. Dit zou in het vervolg wellicht per intensivering kunnen worden gecodeerd in tegenstelling tot per totale reactie. Ook het veranderen van de variabele sentiment liet geen ruimte meer over voor nuance, zoals bijvoorbeeld het coderen van een reactie als ‘neutraal’, wat de variabele sentiment erg zwart-wit maakte, dit kan ook de resultaten hebben beïnvloed. Daarnaast is in het onderzoek gewerkt met tien verschillende codeurs. Dit heeft geleid tot een hoge efficiëntie in het coderen van het corpus, maar heeft wellicht de betrouwbaarheid van het onderzoek geen goed gedaan, aangezien het de aanwezigheid van het maken van menselijke fouten vergroot. De Cohen’s Kappa scores waren allen ook matig of adequaat, in het vervolg zou er kunnen worden gewerkt met minder codeurs om de intercodeursbetrouwbaarheid te verhogen. Ook heeft er in dit onderzoek maar één trainingsmoment plaatsgevonden met alle tien codeurs van het corpus. Om de intercodeursbetrouwbaarheid te verbeteren zouden in het vervolg meerdere trainingsmomenten kunnen worden ingezet, om zo de training van de codeurs alvorens het coderen van het corpus te verbeteren.

In dit onderzoek zijn bekende auteurs niet in het onderzoek opgenomen. Dit, omdat vooroordelen mogelijk het onderzoek hadden kunnen beïnvloeden. Vervolgonderzoek zou eventueel kunnen kijken naar uitsluitend bekende auteurs, om te kijken of er dan wel een significant verschil kan worden gevonden in hoe vrouwen en mannen bij opiniestukken in reacties bejegend worden. Vaak is ook te zien dat bij bekende auteurs dan wel thema’s waarover meer ophef is in de maatschappij ook met meer reacties en meer verhit wordt gereageerd. Vervolgonderzoek zou minder thema’s per onderzoek kunnen selecteren en hierbij kunnen selecteren op aantal reacties, om te kijken of er bij thema’s waar er meer ophef over is binnen de samenleving ook met meer intensiveerders wordt gereageerd. Ook hierbij zou eventueel een verschil kunnen worden gemaakt in vrouwelijke en mannelijke opiniemakers om te kijken of er bij spraakmakende thema’s zich wel een significant verschil in de bejegening van mannen en vrouwen voordoet. Als laatste zou kwalitatief onderzoek

kunnen uitwijzen of bepaalde intensiveringen alleen bij vrouwen of bij mannen voorkomen. Er werden geen verschillen gevonden in de soorten intensiveringen die werden gebruikt bij reacties op mannen en vrouwen, echter was wel opvallend dat bepaalde woorden per geslacht verschilden.

In conclusie mag worden gesteld dat dit onderzoek een bijdrage heeft geleverd in het onderzoek naar het verschil in bejegening tussen mannen en vrouwen online. Tot zover bekend is er niet eerder onderzoek gedaan waarbij de twee geslachten werden vergeleken op het gebied van taalintensiveringen in onlinereacties. Het gebrek aan significante resultaten is vanuit maatschappelijk opzicht gewenst, aangezien het aantoont dat vrouwen en mannen volgens dit onderzoek niet anders worden behandeld. Dat gezegd hebbende, zouden er in de Nederlandse maatschappij wel vaker complimenten mogen worden uitgedeeld, aangezien het overduidelijk merendeel van de gevonden reacties als negatief kan worden gezien.

Referenties

- Bowers, J.W. (1963). Language intensity, social introversion, and attitude change. *Speech Monographs*, 30, 345-352.
- Burgoon, M., & Miller, G.R. (1971). Prior attitude and language intensity as predictors of message style and attitude change following counterattitudinal advocacy. *Journal of Personality and Social Psychology*, 20, 240-253.
- Camps, H. (2018). *Taalverruwing is een parasiet die je overal terugvindt*, Geraadpleegd op 3 juni 2019, van: <https://www.demorgen.be/nieuws/taalverruwing-is-een-parasiet-die-je-overal-terugvindt~b95987a7/>
- Carmichael, C.W., & Cronkhite, G.L. (1965). Frustration and language intensity, *Speech Monographs*, 32, 107-111.
- Citron, D. K. (2009). Cyber civil rights. *BUL Rev.*, 89, 61.
- Corich, S., Kinshuk, & Hunt, L. M. (2004). Assessing discussion forum participation: In search of quality. *International Journal of Instructional Technology & Distance Learning*, 1(12), 3-12.
- De Volkskrant, (2018). *Is er sprake van taalverruwing in de krant?*, Geraadpleegd op 3 juni 2019, van: <https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/is-er-sprake-van-taalverruwing-in-de-krant~b7140b08/>
- Feldman, S. (1966). Motivational aspects of attitudinal elements of their place in cognitive interaction. In: Feldman, S. (ed), *Cognitive Consistency*. New York/London: Academic Press.
- Johnson, H. (2007). Dialogue and the construction of knowledge in E-learning: Exploring students' perceptions of their learning while using Blackboard's asynchronous discussion board. *European Journal of Open, Distance and E-Learning*, 10(1).
- Joop. (2017) *Ruim honderd vrouwen in de media keren zich tegen intimidatie door GeenStijl*, Geraadpleegd op 4 juni 2019, van: <https://joop.bnnvara.nl/nieuws/ruim-honderd-vrouwen-uit-de-media-keren-zich-tegen-de-online-intimidatie-door-geenstijl>

- Kreling, T., Modderkolk, H. & Duin, M. (2018). *De hel achter de façade van Facebook*, Geraadpleegd op 3 juli 2018, van: <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/de-hel-achter-de-facade-van-facebook~b884f37c5/>
- Liebrecht, C. (2015). *Intens Krachtig: Stilistische intensiveerders in evaluatieve teksten*. Proefschrift Radboud Universiteit Nijmegen.
- Liebrecht, C., Hustinx, L., & Van Mulken, M. (2012). Waarom goed niet goed genoeg is: Onderzoek naar de kracht van positieve en negatieve evaluaties, In: N. de Jong, K. Juffermans, M. Keijzer & L. Rasier (Eds.). *Papers of the Anéla 2012 Applied Linguistics Conference* (pp. 161–169). Delft (the Netherlands): Eburon.
- Linneman, E. & Melchior, M. (2017). *Zo gaan vrouwelijke opiniemakers om met online haat en intimidatie*, Geraadpleegd op 7 april 2019, van: https://www.volkskrant.nl/wetenschap/zo-gaan-vrouwelijke-opiniemakers-om-met-online-haat-en-intimidatie~b1764a77/?utm_source=facebook&utm_medium=social&utm_campaign=shared%20content&utm_content=paid&hash=5d49ab8866a69deca650f88308ecf4b1d0437c98
- Martin, J.R., & White, P.R.R. (2005). *The Language of Evaluation. Appraisal in English*. Hampshire New York: Palgrave MacMillan.
- Moore, M. J., Nakano, T., Enomoto, A., & Suda, T. (2012). Anonymity and roles associated with aggressive posts in an online forum. *Computers in Human Behavior*, 28(3), 861-867.
- Mulken, M. van, & Schellens, P.J. (2006). Overtuigend? Een stilistische analyse van overtuigende teksten. In: H. Hoeken, B.Hendriks & P.J.Schellens (Red.) *Studies in Taalbeheersing 2*, (pp.224-236). Assen: Van Gorcum.
- Mulken, M. van, & Schellens, P.J. (2012). Over loodzware bassen en wapperende broekspijpen. Gebruik en perceptie van taalintensiverende stijlmiddelen. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 34(1), 26-53.

- Pander Maat, H. (2004). Wervend taalgebruik in persberichten – werkt het? Hoe journalisten omgaan met persberichten in de luchtvaartsector. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 26(3), 207-223.
- Trouw, (2007). *Vloekmonitor: weer meer ruwere taal op televisie*, Geraadpleegd op 3 juni 2019, van: <https://www.trouw.nl/home/vloekmonitor-weer-meer-ruwere-taal-op-televisie~a8c6cc50/>
- Reijnders, M. (2007). 'Klootzak' mag wel op de site, maar niet in de krant, Geraadpleegd op 3 juni 2019, van: <https://www.denieuwereporter.nl/2007/07/klootzak-mag-wel-op-de-site-maar-niet-in-de-krant/>
- Renkema, J. (2011). Een verkennend onderzoek naar taalverruwing. *Internationale Neerlandistiek*, 49(1), pp. 25-43. <https://doi.org/10.5117/IVN2011.1.RENK>
- Renkema, J. (1997). Geïntensiveerd taalgebruik: een analyseschema. In H. van den Bergh, D. Jansen, N. Bertens & M. Damen (Red.). *Taalgebruik ontrafeld* (pp. 495-504). Dordrecht: Foris Publications.
- Schellens P.J. (2013). De toon van het debat. Een stilistisch en argumentatief perspectief. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 35(2), 105-127.
- Sundararajan, B. (2010). Emergence of the most knowledgeable other (mko): Social network analysis of chat and bulletin board conversations in a CSCL system. *Electronic Journal of e-Learning*, 8(2), 191-208.